

Preek over Psalm 19, Hebr. 1:1-4

Broeders en zusters, gemeente van onze Here Jezus,

Het is toch wel beetje een wonderlijke Psalm, die Psalm 19. De eerste 7 verzen bejubelen de schepping en dan in eens gaan de verzen 8 t/m 15 over in het bejubelen van Gods wet, de thora. Sommige bijbeluitleggers vinden deze overgang zo vreemd dat ze tot de conclusie zijn gekomen dat deze Psalm bestaat uit twee samengevoegde psalmen. Zo ver wil ik niet gaan. Want er zijn natuurlijk ook wel overeenkomsten tussen het 1^e deel en het 2^e deel van de Psalm. Zoals het eerste deel beschrijft hoe de zon zijn weg gaat in het uitspansel, zo beschrijft het tweede deel hoe de mens zijn weg gaat binnen het raamwerk van Gods geboden.

Dat eerste deel past natuurlijk wel een beetje bij de vakantietijd. De vakantietijd is een tijd van bezinning en tot rust komen. En tijdens de vakantie kennen velen wel van die momenten van verwondering. Persoonlijk ken ik dat ook wel als ik in de bergen ben en daar als het ware de absolute stilte 'hoor'. Je hoort en ziet geen mens, het enige dat je ziet zijn die schitterende majestieuze bergen en dalen. Je wordt je dan bewust van Gods grootheid en van je eigen kleinheid.

Maar dat 2^e deel van deze Psalm, Gods wet, je mag van mij ook zeggen Gods *woord*, past voor velen weer veel minder bij de vakantie. Bij het woord 'wet' denken we toch heel gauw aan de dingen die de Here God wel wil en de dingen die Hij niet wil. En is de vakantietijd niet juist ook een tijd voor velen om de teugels wat te laten vieren en die regels wat minder zwaar op te nemen. En natuurlijk, de meesten van ons gaan heus niet meteen de bloemetjes buiten zetten, maar het op vaste tijden ter hand nemen van de bijbel of het bezoeken van een kerkdienst krijgt minder prioriteit dan in de rest van het jaar als we in ons gewone ritme zitten. En zo vindt de verwondering over Gods woord in de vakantie vaak minder plaats dan de verwondering over de natuur, de schepping. Ik vermoed dat dit verwonderen over Gods Woord sowieso voor heel veel gelovige mensen geen vanzelfsprekendheid is. Omdat we leven in een tijd van plaatjes kijken, en op allerlei manieren heel veel informatie tot ons krijgen, is het rustig een boek ter hand nemen niet meer zo van deze tijd. En omdat bijbellezen nog meer inspanning vraagt dan 'gewoon' een boek lezen, vermoed ik dat de bijbel niet voor in het rijtje staat van alle informatie die we tot ons nemen.

Bij David is dat anders. Hij houdt deze beiden, de schepping en het woord van God, de thora, bij elkaar, en laat ze samen van Gods grootheid vertellen.

We weten niet precies wanneer David deze psalm heeft geschreven, maar ik kan me best voorstellen dat David als schaapherder op zijn rug in het gras heeft gelegen en zich verbaasd heeft over de hemel boven zich. Hij heeft zich heerlijk onbevangen liggen verwonderen. Hij had er nog geen weet van dat de afstand tot de zon ongeveer 150 miljoen kilometer is, en dat de aarde om de zon beweegt met een snelheid van ruim 29 km. per seconde. David weet niet van discussies tussen evolutionisten, creationisten en de zogenaamde aanhangers van de Intelligent Design theorie. Want theoriën blijven het natuurlijk. Nee, David kijkt omhoog en ziet Gods hand. De hemel vertelt Gods majesteit, Gods grootheid. Het uitspannel roemt het werk van Gods handen. Want dat staat voor David als een paal boven water. God is Schepper. Hij heeft die prachtige zon gemaakt die iedere morgen weer zo prachtig opkomt en iedere avond weer ondergaat, gehuld in prachtige kleuren. Ik vermoed dat David geen weet heeft gehad van het feit dat de zon vrolijk doorschijnt aan de andere kant van de wereld terwijl hij ligt te slapen. David ziet wat voor ogen is, de zon komt en gaat, en waar de zon 's nachts verblijft is een mysterie. En dat vaste ritme is door zijn God gemaakt. Aan het einde van de hemel komt hij op, aan het andere einde voltooit hij zijn loop. Die ervaring van David is natuurlijk niet nieuw. Ook in andere godsdiensten en culturen zijn mensen wel onder de indruk gekomen van de natuur en van de zon, de maan en de sterren in het bijzonder. De Egyptenaren gingen zo ver dat ze de zon zelf aanbaden. Babyloniërs zochten wijsheid in de sterren. En tot aan de dag van vandaag zijn er mensen die de schepping vereenzelvigen met de schepper. "God is in alles" zegt men dan, in jou, in mij, in de dieren en bomen. We hebben zelfs een prinses die praat met bomen. Maar dat is wel een heel andere manier van spreken dan David. Bij hem verhaalt de hemel Gods majesteit (vs.1). Zoals een mooi bouwwerk iets vertelt over de architect, zo vertelt de schepping iets over de Schepper. Maar de Schepper staat boven de schepping, hij is er niet gelijk aan! Het feit dat God bestaat is volgens David af te lezen uit hetgeen Hij heeft gemaakt. Zo spreekt ook de Romeinenbrief in het eerste hoofdstuk:

Wat een mens over God kan weten is hun bekend omdat God het aan hen kenbaar heeft gemaakt. Zijn onzichtbare eigenschappen zijn vanaf de schepping van de wereld zichtbaar in zijn werken, zijn eeuwige kracht en goddelijkheid zijn voor het

verstand waarneembaar. Er is niets waardoor zij te verontschuldigen zijn... (1:19-21).

De Romeinenbrief legt hier wel een ander accent. David bejubelt in Psalm 19 Gods creativiteit: alles in de schepping spreekt van Gods grootheid. Wat een geweldig grote Schepper is Hij. Paulus spreekt in de Romeinenbrief ook wel over deze grootheid van God, maar dan als reden dat niemand te verontschuldigen is. Iemand die God afwijst, of weigert te geloven heeft geen excuus omdat God zoveel van zichzelf heeft laten zien in de schepping dat je onmogelijk kunt zeggen dat je niet van Zijn bestaan hebt afgeweten.

Een vraag die dan opkomt is of God dan ook echt te kennen is uit de schepping? Als de schepping spreekt van de Schepper dan is Hij toch ook te kennen uit de schepping? Persoonlijk zou ik zeggen dat God niet te kennen is maar wel waar te nemen. God heeft voldoende van zichzelf laten zien in de schepping om de mens te attenderen op Zijn bestaan. En dat zal de mens moeten aansporen om te gaan zoeken. Maar door de schepping is het niet mogelijk Gods wil voor je leven te ontdekken. Door de schepping is het ook niet mogelijk om te ontdekken hoe je verlost kunt worden van je zonden. Door de schepping kun je wel onder de indruk komen van Gods creativiteit en majesteit, maar niet van Gods liefde. Vooral ook omdat de schepping die wij waarnemen sinds de zondeval een gebroken schepping is. Er is schoonheid, maar er is ook de grilligheid van natuurrampen bijvoorbeeld.

Om God te kennen dan hebben we ook dat andere deel van Psalm 19 nodig waar David over jubelt. De thora, Gods woord.

Vanaf het 8^e vers begint David met hetzelfde enthousiasme waarmee hij de schepping bejubelde, de thora te bezingen. Dat Hebreeuwse woordje 'thora' kunnen we beter vertalen met 'onderwijzing' in plaats van 'wet'. Bij wet denken we al heel gauw aan de tien geboden, maar de thora omvatten al de vijf boeken van Mozes: Genesis, Exodus, Leviticus, Numeri, Deuteronomium. En soms wordt ook wel het hele Oude Testament thora genoemd. En wat mij betreft mogen we dit ook best invullen als de hele bijbel. Het Oude Testament en het Nieuwe Testament zijn beiden onderwijzing van God. Paulus schrijft aan Timoteus dat elke schrifttekst door God is geïnspireerd en gebruikt kan worden om onderricht te geven (te onderwijzen dus!), dwalingen en fouten te weerleggen, en om op te voeden tot een deugdzzaam leven (2 Tim.3:16). Met andere woorden, de hele bijbel is onderwijzing.

David geeft in deze Psalm verschillende omschrijvingen voor Gods onderwijzing, en

bij iedere omschrijving kent hij Gods woord een andere eigenschap toe. Hij is zo enthousiast over de thora dat hij telkens weer nieuwe omschrijvingen en eigenschappen weet te verzinnen. Kijkt u maar mee: in vs. 8 zegt David over de thora 'de wet van de HEER is volmaakt'. Daaruit spreekt geloof in de thora als gezaghebbend woord van God. Deze houding van David is ook een les voor ons. Onze houding ten opzichte van de bijbel dient een houding van 'jezelf stellen onder het Woord' te zijn, en niet een houding van 'ik bepaal zelf wat ik accepteer als gezaghebbend of niet'. In dat geval heersen wij over het Woord in plaats van dat het Woord gezag heeft onder ons leven. Onze NBV vertaling zegt over dat woord dat het levenskracht is voor de mens. En dat is wel goed vertaald, maar misschien is het ook wel goed om de (H)SV er even naast te pakken. Die heeft hier: 'zij bekeert de ziel'. Voor mijn gevoel gaat dat wat dieper dan 'levenskracht geven'. Misschien moeten we het wel zo zeggen: door het woord van God krijg je 'nieuw leven'. Dat nieuwe leven kun je alleen maar ontvangen door de Heilige Geest. Hij is de vernieuwer bij uitstek. Het woord van God kan dan ook alleen maar levensvernieuwend bezig zijn als de Heilige Geest de auteur is. Naar mijn overtuiging zit dat allemaal opgesloten in dat begin van het 8^e vers.

Even verder op noemt David de thora 'de richtlijn van de HEER'. En deze richtlijn noemt hij betrouwbaar, wijsheid voor de eenvoudige. Ook hier spreekt weer geloof uit. De langste Psalm in de bijbel, Ps. 119, is ook een loflied op thora. En daar wordt de thora omschreven met die bekende woorden: *uw Woord is een lamp voor mijn voet en een licht op mijn pad*. In andere woorden staat daar hetzelfde als hier. Uw woord is een betrouwbare richtlijn. Daar kun je van op aan. Het wijst je de weg. Daar kun je met een gerust hart je leven op bouwen.

En zo gaat David maar door:

De bevelen van de HEER zijn eenduidig: vreugde voor het hart.

Vindt u dat niet confronterend. Hoe gaat dat als wij bijbellezen na de maaltijd. "O ja, ook nog even lezen....niet te lang hoor....en niet te ingewikkeld, dat ligt zo zwaar op de maag". Kinderen moesten vroeger wel eens het laatste woord nazeggen als vader had gelezen. Als stimulans om te luisteren. Maar je kon jezelf ook prima trainen in het opvangen van het laatste woord, en de rest langs je heen laten gaan. En hoe vaak betrappen wij onszelf er niet op dat het woord langs ons is heengegaan? Maar

dan David: *vreugde voor het hart, licht voor de ogen!* Die man is gewoon lyrisch van z'n bijbel.

Het ontzag voor de HEER is zuiver, houdt stand voor altijd. De voorschriften van de HEER zijn waarachtig, rechtvaardig geheel en al.

Als David Gods Woord zuiver noemt, dan wil hij daarmee zeggen dat Gods Woord niet bevlekt is met zonde en daarom geldig is voor altijd. Ook al is het zo dat bepaalde vormen heel duidelijk bij het Oude Verbond met Israel horen – denkt u maar aan de besnijdenis, de sabbath, de spijswetten, de offerwetten – dan nog blijven ook deze woorden van God voor ons tot lering, omdat wij ook daaruit mogen leren hoe dezelfde God, die wij kennen als de Vader van onze Here Jezus, met het volk Israel zijn weg ging.

In vs. 11 vat David samen hoe hij de thora ziet: *begeerlijker dan goud...zoeter dan honing*. Het lijkt er op dat David woorden te kort komt om zijn liefde voor Gods woord te omschrijven. U mag best weten dat ik, toen ik dit las, even over m'n schouder heb gekeken naar m'n boekenkast. 12 Verschillende Nederlandse vertalingen, 3 Engelse vertalingen, 1 Duitse, 1 Franse, 1 Grieks NT en 1 Hebreeuws OT. Ik weet dat dit iets meer is dan de gemiddelde christen in z'n kast heeft staan, maar toch, goud zegt David....ik ben miljonair.....

In de verzen 12-15 beschrijft David wat dat woord uitwerkt in zijn leven. Aan de ene kant ziet hij beloning in het opvolgen van Gods geboden. Maar hij wordt ook geconfronteerd met zijn eigen kleinheid. Dat is nu weer dezelfde ervaring die we in de natuur ook kunnen hebben. God, die grote God, ik,een klein mensje. En nu, Gods woord, een zuiver en heilig woord, en ik,een klein mensje met verborgen zonden, met hoogmoed als grote valkuil.

En daarom eindigt David zijn psalm met een gebed:

laten de woorden van mijn mond u behagen, de overpeinzingen van mijn hart u bekoren, HEER, mijn rots en verlosser.

Daar loopt Davids lofzang op de schepping en zijn lofzang op de thora op uit. Het besef dat de HEER zijn rots is en verlosser. Want dat je als klein nietig mensje vaste grond onder de voeten nodig hebt, en iemand die je bevrijdt van je verborgen zonden en de valkuilen in je zwakke karakter, zoals hoogmoed, dat mag duidelijk zijn.

David heeft daar weet van: starend naar de hemel boven hem, en lezend in de boekrol van de thora in zijn handen: zonder God red ik het niet.

Waar David nog niet ten volle beseft had is dat die Verlosser, waar hij de Psalm mee beëindigd, gekomen is. Hoewel David zelf degene was die in Psalm 22 tot in detail mocht beschrijven hoe Jezus' laatste uren op Golgotha eruit zagen, wist hij nog niet wat wij wel weten. God sprak tot David in de schepping en in de thora, maar nu, in het laatst der dagen, zegt de schrijver van de Hebreeënbrief, heeft God gesproken in Zijn Zoon. Hij is Gods evenbeeld, God in mensengedaante. Die indrukwekkende schepping waar David zo van onder de indruk was, draagt Hij en regeert Hij door zijn Woord. Die verborgen zonden en de valkuilen in zijn karakter, daarvoor is Jezus gekomen. Hij heeft de reiniging van de zonden voltrokken en zit nu aan de rechterhand van God. Vandaar zal Hij komen om alle dingen nieuw te maken.

We hebben gezien dat er in de manier waarop God zich bekend maakt een opbouw zit. God is waar te nemen in de schepping. Daar ging dat eerste deel van Psalm 19 over. Hoe mooi en hoe schitterend de schepping ook getuigt van Gods heerlijkheid, om Gods hart te kennen is meer nodig. Vandaar dat tweede deel van Psalm 19. Gods thora, Gods woord, toont ons Gods hart dat uitgaat naar die kleine mens, die het zonder Hem niet redt.

Het allerduidelijkst heeft God gesproken in Zijn Zoon. "Ik en de Vader zijn één" zei Jezus. "Wie mij gezien heeft, heeft de Vader gezien". Hij is het beeld van God, de afdruk van Gods wezen. In allerlei toonaarden komt Hij in het Nieuwe Testament ons tegemoet. Wil je God kennen.....kijk naar Mij! Wil je vaste grond onder de voeten....bouw je leven op Mij! Wil je verlost worden van je zonden....geloof in Mij! Wil je een doel om voor te leven....volg Mij!

Wat zullen we nog meer zeggen? Ik sluit af met de woorden van de apostel Petrus in 1 Petr.2:6, waar God zegt:

Zie ik leg in Sion een uitverkoren en kostbare hoeksteen – die hoeksteen is Jezus – en wie op deze hoeksteen zijn geloof bouwt zal niet beschaamd uitkomen. Amen.

Juni 2012

G.P. Hartkamp

Wapenveld